पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा परिषद् सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावनाः पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको सेवा र व्यवसायलाई व्यवस्थित, गुणस्तरीय एवं मर्यादित ढंगले परिचालन गरी प्रभावकारी पशु स्वास्थ्य र पशु सेवा व्यवसायको विकास गर्न पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा परिषद्को स्थापना गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद -१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम "पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा परिषद् ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "अध्यक्ष" भन्नाले परिषद्को अध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

(ख) "उपाध्यक्ष" भन्नाले परिषद्को उपाध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

(ग) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(घ) "दर्ता किताब" भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ता गर्न तयार गरिएको किताब सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "पशु" भन्नाले जुनसुकै प्रकारको घरपालुवा वा जङ्गली जनावर, पन्छी, मौरी वा माछा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले अन्य जलचर र उभयचरलाई समेत जनाउँछ।

(च) "पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय" भन्नाले पशु रोगको उपचार, निदान, रोकथाम, औषधिको पूर्जा लेखन, प्रयोगशाला निदान तथा रोग नियन्त्रण, पशु प्रजनन्, पशुमा कृत्रिम गर्भाधान र पशु कल्याण सम्बन्धी कुनै कार्य सम्झनु पर्छ।

(छ) "पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी" भन्नाले यस ऐन बमोजिम दर्ता भएका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी सम्झनु पर्छ।

(ज) "परिषद्" भन्नाले दफा ५ बमोजिम गठन भएको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(झ) "मन्त्रालय" भन्नाले पशु विकास सम्बन्धी विषय हेर्ने नेपाल सरकारको मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "रजिष्ट्रार" भन्नाले दफा २५ बमोजिम नियुक्त गरेको वा तोकेको व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

(ट) “सदस्य” भन्नाले परिषद्को सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले अध्यक्ष र उपाध्यक्ष समेतलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद -२

परिषदको स्थापना, गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

३. **परिषद्को स्थापनाः** (१) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको सेवा र व्यवसायलाई व्यवस्थित, गुणस्तरीय एवं मर्यादित बनाउन पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको योग्यता अनुसार नाम दर्ता गर्ने समेतको व्यवस्था गर्न पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा परिषद्को स्थापना हुनेछ ।

(२) परिषद्को कार्यालय काठमाडौं उपत्यकामा रहनेछ ।

४. **परिषद् स्वशासित संस्था हुनेः** (१) परिषद् अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ।

(२) परिषद्को सबै काम कारबाहीको लागि आफ्नो छुट्टै छाँप हुनेछ ।

(३) परिषद्ले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचविखन गर्न वा अन्य किसिमले बन्दोबस्त गर्न सक्नेछ ।

(४) परिषद्ले व्यक्ति सरह नालिस उजुर गर्न र परिषद् उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

५. **परिषद्को गठनः** (१) परिषद्मा देहाय बमोजिमका सदस्य रहनेछन्ः-

(क) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको रुपमा कम्तीमा "ख श्रेणी" मा दर्ता भएको र पाँच बर्ष अनुभव प्राप्त गरेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीमध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनित एकजना -अध्यक्ष

(ख) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको रुपमा कम्तीमा "ख श्रेणी" मा दर्ता भएका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीमध्येबाट निर्वाचित एक जना -उपाध्यक्ष

(ग) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीमध्येबाट नेपाल सरकारले मनोनित गरेको एक जना -सदस्य

(घ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ब्यवसायीमध्येबाट प्रत्येक प्रदेशबाट एक/एक जना निर्वाचित हुने गरी सात जना -सदस्य

(ङ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीमध्येबाट कम्तीमा एक जना महिला सहित निर्वाचित तीन जना -सदस्य

(च) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सम्बन्धी विषय अध्यापन गर्ने विश्वविद्यालय एवं अध्ययन संस्थानहरुमध्येबाट परिषद्ले

मनोनित गरेको एक जना -सदस्य

(छ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवाको क्षेत्रका पेशागत संगठनका अध्यक्षहरु तीन जना -सदस्य

(ज) रजिष्ट्रार -सदस्य-सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख), (घ) र (ङ) बमोजिमका सदस्यको निर्वाचन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम मनोनित तथा निर्वाचित सदस्यहरुको पदावधि चार वर्षको हुनेछ। पदावधि समाप्त भएपछि निजहरु पुनः एक पटकका लागि मनोनित वा निर्वाचित हुन सक्नेछन्।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार विपरीत हुने गरी काम गरेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो सदस्यलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सकिनेछ।

तर, त्यसरी निजलाई पदबाट हटाउनु अघि सफाइ पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (३) बमोजिमको पदावधि समाप्त नहुँदै कुनै सदस्यको पद रिक्त हुन आएमा बाँकी अवधिको लागि परिषद्ले अर्को सदस्य मनोनित वा निर्वाचित गर्न सक्नेछ ।

तर, एक वर्षभन्दा कम अवधिको लागि रिक्त पदमा मनोनयन वा निर्वाचन गरिने छैन ।

(६) उपदफा (१) बमोजिमको परिषद् गठन नभएसम्मको लागि परिषद्ले गर्नु पर्ने काम गर्न नेपाल सरकारले उपदफा (१) मा उल्लेख भए बमोजिमका क्षेत्रको प्रतिनिधित्व हुने गरी समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम गठन भएको समितिको अवधि बढीमा एक वर्षको हुनेछ।

६. **<u>अयोग्य मानिने</u>:** देहायको अवस्थामा कुनै व्यक्ति परिषद्को सदस्यमा मनोनित वा निर्वाचित हुन अयोग्य मानिनेछः-

(क) गैर नेपाली नागरिक,

(ख) दर्ता किताबबाट नाम हटाइएको,

(ग) भ्रष्टाचार, जवरजस्ती करणी, मानव बेचविखन तथा ओसारपसार, लागू औषध बिक्री वितरण वा ओसार पसार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धी कसूर वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसूरमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको,

(घ) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा रहेको,

(ङ) मानसिक सन्तुलन ठिक नभएको,

(च) दामासाहीमा परेको ।

७. **सदस्यता समाप्त हुने अवस्थाः** (१) देहायको अवस्थामा परिषद्को सदस्यता समाप्त भएको मानिनेछः-

(क) दफा ६ बमोजिम सदस्य रहन अयोग्य भएमा,

(ख) सदस्यको पदबाट राजीनामा दिएमा,

(ग) परिषद्लाई कारण सहितको सूचना नदिई लगातार तीन पटक भन्दा बढी परिषद्को बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

(घ) मृत्यु भएमा।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम राजिनामा दिंदा अध्यक्षले मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकार समक्ष र अन्य सदस्यले अध्यक्ष समक्ष दिनु पर्नेछ ।

८. **परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायलाई सुव्यवस्थित, स्तरीय, मर्यादित र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतिको लागि मन्त्रालय समक्ष पेश गर्ने ।

(ख) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सुचारु रुपबाट सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारबाट स्वीकृत नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(ग) पशु तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन, पशु प्रजनन् सम्बन्धी सामग्रीको उत्पादन, प्रशोधन, वितरण तथा पशुपालन प्रणालीलाई गुणस्तरयुक्त बनाउन मन्त्रालयलाई सुझाव दिने।

(घ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको योग्यता निर्धारण गर्ने र त्यसरी निर्धारित योग्यता पूरा गरेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको नाम दर्ता गर्ने र सोको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने ।

(ङ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुलाई प्रमाणपत्र दिने तथा प्रमाणपत्र रद्द गर्ने।

(च) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको आचार संहिता तयार गरी लागू गर्ने।

(छ) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी सम्बन्धी शिक्षा दिने शिक्षण संस्थाहरुको पाठयक्रम, भर्नाका शर्तहरु तथा परीक्षा प्रणाली सम्वन्धी नीति निर्धारण गरी त्यस्ता संस्थाहरुले प्रदान गरेका प्रमाणपत्र तथा उपाधिलाई तोकिए बमोजिम मान्यता दिने।

तर नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्मा दर्ता हुने शैक्षिक योग्यता प्रदान गर्ने शिक्षण संस्थाहरुको पाठयक्रम, भर्नाका शर्तहरु तथा परीक्षा प्रणाली सम्बन्धी नीति निर्धारण गरी त्यस्ता संस्थाहरुको प्रदान गर्ने प्रमाणपत्र तथा उपाधिहरु दिने विषयमा यो ऐन लागू हुने छैन ।

(ज) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित विषयमा मन्त्रालयलाई आवश्यक परामर्श दिने ।

(झ) अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा हासिल गरिएका पशु स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित अनुसन्धान वा अनुभवहरुको आदान प्रदान गरी नेपालको लागि उपयुक्त हुने विषयहरु लागू गर्न मन्त्रालयमा सुझाव पेश गर्ने ।

(ञ) परिषद्ले निर्धारण गरेको आचार संहिताको पालना गरे नगरेको सम्बन्धमा निरिक्षण, सुपरिवेक्षण र अनुगमन गर्ने र आचार संहिताको पालना नगरेको पाइएमा तोकिए बमोजिमको कार्यविधि पूरा गरी त्यस्ता पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको नाम परिषद्को दर्ता किताबबाट हटाउने ।

(ट) परिषद्को उद्देश्य प्राप्तिको लागि आवश्यक पर्ने अन्य कार्य गर्ने ।

९. **<u>परिषद्को बैठकः</u>** (१) परिषद्को बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(२) परिषद्को बैठक साधारणतया वर्षको चार पटक बस्नेछ ।

(३) परिषद्को बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले गर्नेछ र निजहरु दुवै जना उपस्थित नभएमा उपस्थित सदस्यहरुमध्येबाट जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ।

(४) परिषद्को कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरु उपस्थित भएमा परिषद्को बैठकको लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(५) परिषद्को बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।

(६) परिषद्को निर्णय अध्यक्ष र रजिष्ट्रारद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

(७) सदस्यहरुले बैठकमा भाग लिँदा पाउने भत्ता तथा अन्य सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(८) परिषद्को बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

१०. **<u>अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकारः</u>** यस ऐनमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) परिषद्को बैठकमा छलफल गरिने विषयहरुको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।

(ख) परिषद्द्वारा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने, गराउने र तत्सम्वन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने ।

(ग) परिषद्को काम कारबाही व्यवस्थित,प्रभावकारी र सुचारु रुपमा सञ्चालन गर्ने, गराउने।

(घ) परिषद्को उद्देश्य प्राप्तिका लागि तोकिए बमोजिमको अन्य काम गर्ने ।

परिच्छेद-३

<u>नाम दर्ता सम्वन्धी व्यवस्था</u>

११. **<u>नाम दर्ता नगराई पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गर्न नपाउनेः</u>** (१) यो ऐन बमोजिम परिषद्मा नाम दर्ता नगराई कसैले पनि पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गर्नु हुँदैन।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा १२ को उपदफा (२) बमोजिम नाम दर्ताको लागि दरखास्त दिने व्यक्तिले उक्त दरखास्तको सम्बन्धमा अन्तिम निर्णय नभएसम्मको लागि पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गर्न बाधा पर्ने छैन ।

१२. **नाम दर्ता गराउन दरखास्त दिने:** (१) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय, शिक्षण संस्था, शैक्षिक परिषद्, शैक्षिक प्रतिष्ठानबाट अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिमको योग्यता पूरा गरेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीले दर्ता किताबमा नाम दर्ता गराउन परिषद्मा तोकिए बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गरिरहेका अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिमको योग्यता पूरा गरेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीले दर्ता किताबमा नाम दर्ता गराउन यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले छ महिनाभित्र उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम नाम दर्ता गराउन दरखास्त दिने पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीले दरखास्तसाथ आफ्नो योग्यता सम्बन्धी तोकिए बमोजिमको कागजात र दस्तुर संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

(४) यो ऐन बमोजिम परिषद्मा नाम दर्ता गराउन चाहने विदेशी नागरिकले तोकिए बमोजिमको कागजात र दस्तुर संलग्न गरी दरखास्त दिन सक्नेछ ।

(५) परिषदले उपदफा (४) बमोजिम पेश हुन आएको दरखास्त एवं कागजात जाँचबुझ गरी दरखास्तवालालाई तीन महिनाभित्र अस्थायी सदस्यता दिन सक्नेछ ।

१३. **दरखास्त उपर कारबाही:** (१) दफा १२ बमोजिम पर्न आएको दरखास्त उपर रजिष्ट्रारले आवश्यक जाँचबुझ गरी दर्ता किताबमा नाम दर्ता गर्न सम्बन्धित विषय समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पेश हुन आएको दरखास्त उपर सम्बन्धित विषय समितिले आवश्यक योग्यता सम्बन्धी प्रमाणपत्र र उपाधि मान्यता प्राप्त हो होइन र दरखास्त रीतपूर्वक छ छैन भन्ने कुरा समेत जाँचबुझ गरी पन्ध्र दिनभित्र परिषद् समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम समितिले पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा दरखास्तवालाको नाम दर्ता किताबमा दर्ता गर्ने नगर्ने कुराको निर्णय परिषद्ले गर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम परिषद्ले दरखास्तवालाको नाम दर्ता हुने निर्णय गरेकोमा रजिष्ट्रारले त्यस्तो दरखास्तवालाको नाम दर्ता किताबमा दर्ता गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम परिषद्ले दरखास्तवालाको नाम दर्ता नगर्ने निर्णय गरेकोमा रजिष्ट्रारले त्यसको जानकारी दरखास्तावालालाई दिनु पर्नेछ ।

(६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्मा दर्ता भएका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी यस ऐन अन्तर्गत दर्ता हुन सक्ने छैन ।

१४. **<u>नाम हटाउने र पुनः नाम दर्ता गर्नेः</u>** (१) देहायका कुनै अवस्थामा परिषद्ले कुनै पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ता किताबबाट हटाउन आदेश दिन सक्नेछः-

(क) भ्रष्टाचार, जवरजस्ती करणी, मानव बेचविखन तथा ओसारपसार, लागू औषध बिक्री वितरण वा ओसार पसार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धी कसूर वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसूरमा अदालतबाट सजाय पाएको,

(ख) पेशा सम्बन्धी तोकिएको आचरण पालन नगरेको भनी परिषद्को दुई तिहाई बहुमतले ठहर गरेमा,

(ग) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा रहेको,

(घ) मानसिक सन्तुलन ठिक नभएको कारणले पेशा गर्न असमर्थ भएको, वा

(ङ) दामासाहीमा परेको ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता किताबबाट नाम हटाइएको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीले मनासिव माफिकको कारण देखाई पुनः नाम दर्ता गराउन दरखास्त दिन सक्नेछ। त्यसरी दरखास्त दिएकोमा परिषद्ले निजको नाम पुनः दर्ता गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम आदेश प्राप्त भएकोमा रजिष्ट्रारले तोकिए बमोजिम दस्तुर लिई कारण मनासिब देखिएमा त्यस्तो पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ता किताबमा पुनः दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।

१५. **<u>प्रमाणपत्र रद्द गर्नेः</u>** कुनै व्यक्तिको नाम धोका वा गल्तीले दर्ता किताबमा दर्ता हुन गएको रहेछ भन्ने कुराको जानकारी हुन आई सो कुरा जाँचबुझ गर्दा साँचो ठहरिन आएमा परिषद्ले त्यस्तो व्यक्तिको दर्ताको प्रमाणपत्र फिर्ता लिई दर्ता रद्द गर्न सक्नेछ ।

१६. **<u>पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको श्रेणीः</u>** (१) यस ऐन बमोजिम पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय बमोजिमको योग्यता पूरा भएका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीलाई देहाय बमोजिमको श्रेणीमा नाम दर्ता गरिनेछः-

(क) **"क श्रेणी"**: मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय वा शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा स्नातकोत्तर वा विद्यावारिधी उत्तीर्ण गरेको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी।

(ख) **"ख श्रेणी"**: मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय वा शिक्षण संस्थाबाट पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायसँग सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा स्नातक तह वा सो सरहको उपाधि हासिल गरेका वा "ग श्रेणीमा" कम्तीमा दश वर्षको अनुभव हासिल गरेका र परिषद्ले

तोके बमोजिमको निरन्तर शिक्षाको मापदण्ड पूरा गरेको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी।

(ग) **"ग श्रेणी"**: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायसँग सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा प्रविणता प्रमाणपत्र तह वा सो सरहको उपाधि हासिल गरेका वा "घ श्रेणी" मा कम्तीमा पाँच वर्षको अनुभव हासिल गरी परिषद्ले तोके बमोजिमको निरन्तर शिक्षाको मापदण्ड पूरा गरेको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी।

(घ) **"घ श्रेणी"**: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायसँग सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा प्राविधिक एस.एल.सी. वा सो सरहको उपाधि हासिल गरेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गरिरहेका व्यक्तिहरुको शैक्षिक योग्यता तथा व्यावसायिक अनुभव समेतको आधारमा परिषद्ले उपदफा (१) बमोजिमको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको श्रेणीमा विभाजन गर्न सक्नेछ ।

१७. **पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गर्न पाउनेः** पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीले दफा १६ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ताको श्रेणीको आधारमा पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय मध्येका तोकिए बमोजिमको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सम्बन्धी कार्य गर्न पाउनेछन् ।

१८. **परीक्षा लिन सक्नेः** (१) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायमा आवश्यक गुणस्तर कायम राख्नको लागि यो ऐन बमोजिम परिषद्मा नाम दर्ता गराउन चाहने पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुलाई नाम दर्ता गराउनु अघि परिषद्ले तोकिए बमोजिम परीक्षा लिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम लिइएको परीक्षामा सफल हुन नसक्ने व्यवसायीहरुको नाम परिषद्को दर्ता किताबमा दर्ता गरिने छैन।

१९. **ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताः** (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि नेपाल सरकारबाट तोकिएको अवधिको तालिम प्राप्त गरी पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सञ्चालन गर्दै आएका ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिमको योग्यता पूरा नभएसम्म परिषद्ले छुट्टै दर्ता किताब खडा गरी नाम दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएका ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताले तोकिए बमोजिमको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गर्न सक्नेछन् ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएका ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताबाट तोकिए बमोजिमका कार्य भए नभएको सम्बन्धमा परिषद्ले आवश्यक नियमन गर्न सक्नेछ।

(४) ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको दर्ता, नियमन र क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-४
शैक्षिक उपाधि तथा प्रमाणपत्रको मान्यता

२०. **शैक्षिक योग्यताको मान्यताः** (१) कुनै विश्वविद्यालय वा शिक्षण संस्थाबाट पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सम्बन्धी विषयमा आफूले हासिल गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधि प्राप्त गर्ने व्यक्तिले सोको मान्यताको लागि आवश्यक कागजात सहित परिषद् समक्ष तोकिए बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पर्न आएको दरखास्त उपर छानबिन गरी सो उपाधि जारी गर्ने शिक्षण संस्थाले दफा २१ बमोजिमको शर्त तथा मापदण्ड पूरा गरे नगरेको जाँचबुझ गरी परिषद्ले मान्यता दिने वा नदिने सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम परिषद्ले मान्यता प्रदान गर्ने निर्णय गरेकोमा सो मान्यता प्रदान गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधि प्रदान गर्ने शिक्षण संस्थाको नाम नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिनेछ ।

(४) शैक्षिक योग्यतालाई मान्यता दिने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२१. **मापदण्ड पूरा गर्नुपर्नेः** (१) परिषद्ले दफा २० बमोजिम मान्यता प्रदान गरिएका शिक्षण संस्थाले पालन गर्नु पर्ने शर्त र मापदण्ड तोक्न सक्नेछ ।

(२) परिषद्ले पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सम्बन्धी शिक्षण संस्थाले शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा पूरा गर्नु पर्ने शर्त तथा मापदण्ड तोक्न सक्नेछ।

(३) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालनमा रहेका पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी सम्बन्धी शिक्षण संस्थाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले छ महिनाभित्र यस दफा बमोजिमको शर्त तथा मापदण्ड पूरा गरिसक्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको समयभित्र मापदण्ड पूरा नगरेमा वा मापदण्डको बर्खिलाप गरेको पाइएमा त्यस्तो शिक्षण संस्थाको स्वीकृती रद्धको लागी परिषद्ले सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

२२. **विवरण माग गर्न सक्नेः** (१) परिषद्ले दफा २० बमोजिम मान्यता प्रदान गरिएको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधिहरु प्रदान गर्ने शिक्षण संस्थाले त्यस्तो प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधिहरुको लागि निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम तथा भर्नाको लागि निर्धारण गरेका शर्तहरुको मूल्यांकन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रयोजनको लागि परिषद्ले समय–समयमा त्यस्तो शिक्षण संस्थासँग कागजात तथा विवरण माग गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम परिषद्बाट माग भए बमोजिमको कागजात तथा विवरण उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

२३. **<u>मान्यताबाट हटाउने:</u>** (१) दफा २२ बमोजिम प्राप्त कागजात तथा विवरण समेतका आधारमा परिषद्बाट मान्यता प्रदान गरिएको कुनै शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा उपाधिहरुको लागि सम्बन्धित शिक्षण संस्थाले निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम, भर्नाका शर्तहरु, अध्ययन अध्यापन विधि, परीक्षा संचालन विधि उपयुक्त एवं पर्याप्त छैन भन्ने लागेमा परिषद्ले आफ्नो राय सुझाव सहितको प्रतिवेदन नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परिषदको प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि नेपाल सरकारले आवश्यक देखेमा सम्बन्धित शिक्षण संस्थासँग थप विवरण वा स्पष्टिकरण माग गर्न सक्नेछ । त्यसरी परिषद्बाट माग भए बमोजिमको थप विवरण वा स्पष्टिकरण तोकिए बमोजिमको समयमा उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित शिक्षण संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम परिषदबाट प्राप्त प्रतिवेदन वा उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त विवरण वा स्पष्टिकरण अध्धयन गर्दा थप जाँचबुझ गराउन आवश्यक देखेमा नेपाल सरकारले कुनै विशेषज्ञ सम्मिलित समिति वा कार्यदल मार्फत थप जाँचबुझ गराउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदन तथा उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त स्पष्टिकरण र जाँचवुझ प्रतिवेदन समेतको आधारमा नेपाल सरकारले त्यस्तो शिक्षण संस्थाबाट कुनै खास मिति पछि प्रदान गरिएको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय सम्बन्धी शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधिको मान्यतालाई हटाउन सक्नेछ । त्यसरी मान्यता हटाइएको विषयको सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

२४. **<u>परीक्षाको निरिक्षण:</u>** (१) परिषद्ले दफा २० बमोजिम मान्यता प्रदान गरिएको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र वा अन्य उपाधिको लागि सम्बन्धित शिक्षण संस्थाबाट लिइने परीक्षाको निरीक्षण गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको परीक्षा निरीक्षण गर्नको लागि आवश्यकता अनुसार परिषद्ले निरीक्षक नियुक्त गरी पठाउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त गरिएका निरीक्षकले आफूले निरीक्षण गरेका परीक्षाको सम्बन्धमा परिषद्ले तोके बमोजिमको विवरण खुलाई परिषद् समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त गरिएका निरीक्षकले परिषद्बाट कुनै निर्देशन प्राप्त भएको अवस्थामा बाहेक परीक्षामा कुनै किसिमको हस्तक्षेप गर्न पाउने छैन ।

परिच्छेद-५

कर्मचारी सम्वन्धी व्यवस्था

२५. **रजिष्ट्रारः** (१) नेपाल सरकारले परिषद्को प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा काम गर्न मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट स्नातक उपाधि प्राप्त गरी कम्तीमा "ख" श्रेणीमा नाम दर्ता भएको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीलाई तोकिए बमोजिम खुल्ला प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट परिषद्को रजिष्ट्रारमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(२) रजिष्ट्रारको सेवा, शर्त र सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) रजिष्ट्रारको अनुपस्थितिमा वा उपदफा (१) बमोजिम रजिष्ट्रार नियुक्त नभएसम्मको लागि नेपाल सरकारले रजिष्ट्रार हुन योग्यता पुगेका नेपाल सरकार वा परिषद्को कुनै कर्मचारीलाई रजिष्ट्रारको रुपमा कामकाज गर्न तोक्न सक्नेछ ।

२६. **रजिष्ट्रारको काम, कर्तव्य र अधिकारः** यस ऐनमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तब्य र अधिकारको अतिरिक्त रजिष्ट्रारको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ताको लागि पेश गरिएका दरखास्त सम्वन्धित विषय समितिमा पेश गर्ने ।

(ख) परिषद्को बैठकमा पेश गर्नु पर्ने छलफलको विषयसूची तयार गर्ने ।

(ग) परिषद्को निर्णय प्रमाणित गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(घ) परिषद्को निर्णय बमोजिम पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको नाम दर्ता किताबमा दर्ता गर्ने तथा हटाउने ।

(ङ) तोकिए बमोजिमको अन्य काम गर्ने ।

२७. **परिषद्का कर्मचारीः** (१) परिषद्ले आफ्नो कार्यभार, स्रोत, साधन र आर्थिक क्षमता समेतको आधारमा संगठनात्मक संरचना मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम संगठनात्मक संरचना स्वीकृत गर्नु पूर्व नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयको सहमति लिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृत संगठनात्मक संरचना अनुसारको दरबन्दीमा परिषद्ले तोकिए बमोजिमका कर्मचारीहरु नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम नियुक्त कर्मचारीहरु रजिष्ट्रारको प्रत्यक्ष रेखदेख र नियन्त्रणमा रहनेछन्।

(५) परिषद्का कर्मचारीहरुको सेवा, शर्त र सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

परिषद्‌को कोष

२८. **परिषद्‌को कोषः** (१) परिषद्‌को एउटा छुट्टै कोष रहनेछ ।

(२) परिषद्‌को कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरु रहनेछन्ः-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीहरुको नाम दर्ता गर्दा प्राप्त दस्तुर बापतको रकम,

(ग) परिषद्‌ले आर्जन गरेको अन्य रकम ।

(३) परिषद्‌को कोषको रकम परिषद्‌ले तोकिएको कुनै वाणिज्य बैकमा परिषद्‌को नाममा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) परिषद्‌को नामबाट गरिने सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(५) परिषद्‌को कोषको संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२९. **लेखा र लेखापरीक्षणः** (१) परिषद्‌को आय-व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ।

(२) परिषद्‌को आय व्ययको अन्तरिक लेखा परीक्षण दर्तावाला लेखा परीक्षकहरुमध्येबाट परिषद्‌ले तोकेको लेखा परीक्षकबाट र अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परिक्षकले तोकेको लेखा परिक्षकबाट हुनेछ।

(३) नेपाल सरकारले चाहेमा परिषद्‌को कोषको लेखा सम्बन्धी कागजात जुनसुकै बखत जाँच्न वा जचाउँन सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

कसूर र सजाय

३०. **कसूर गरेको मानिनेः** दफा ११ बमोजिम परिषद्‌मा नाम दर्ता नगराई पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसाय गरेमा यस ऐन अन्तर्गतको कसूर गरेको मानिनेछ ।

३१. **सजायः** (१) दफा ३० बमोजिम कसूर गर्ने व्यक्तिलाई कसूरको मात्रा हेरी पचास हजार रुपैंयासम्म जरिवाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेख भएकोमा बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत हुने गरी कसैले कुनै काम गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई तीस हजार रुपैंयासम्म जरिवाना हुनेछ।

परिच्छेद- ८
विविध

३२. **मुद्दाको अनुसन्धान र दायरीः** यस ऐन बमोजिम सजाय हुने मुद्दाको अनुसन्धान परिषद्ले तोकेको परिषद्को अधिकृतले गर्नेछ र त्यस्तो अनुसन्धानको काम पूरा भएपछि सरकारी वकिलको राय लिई सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर गर्नेछ ।

३३. **नेपाल सरकार वादी हुनेः** यस ऐन अन्तर्गतको मुद्दा नेपाल सरकार वादी हुनेछ ।

३४. **परिषद्को विघटनः** (१) परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार प्रयोग गर्न नसकेमा, अधिकारको दुरुपयोग गरेमा, प्राप्त अधिकार भन्दा बढी अधिकार प्रयोग गरेमा वा यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम परिषद्ले पालन गर्नु पर्ने कर्तव्य पालन गर्न नसकेमा नेपाल सरकारले परिषद् विघटन गर्न सक्नेछ ।

तर परिषद् विघटन गर्नु अघि परिषद्लाई आफ्नो काम, कारबाही सुधार गर्न वा सच्याउने मौका दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परिषद् विघटन भएपछि परिषद्को कोष र अन्य सम्पत्ति नेपाल सरकारले आफ्नै जिम्मामा राखी अर्को परिषद् गठन नभएसम्म यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम परिषद्ले गर्नु पर्ने सबै काम कारवाही आफैंले गर्न वा कुनै समिति गठन गरी सोही समितिबाट गराउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम परिषद् विघटन भएको साधारणतया तीन महिनाभित्र नेपाल सरकारले दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम अर्को परिषद् गठन गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अर्को परिषद् गठन भएपछि उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारले आफ्नो जिम्मा राखेको कोष र सम्पत्ति उक्त परिषद्लाई हस्तान्तरण गर्नेछ।

३५. **समितिः** (१) परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्न परिषद्ले तोकिए बमोजिम विभिन्न विषय समितिको गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने विषय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३६. **अधिकार प्रत्यायोजनः** परिषद्ले यस ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष वा सदस्यहरुलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३७. **यसै ऐन बमोजिम हुनेः** यस ऐनमा लेखिए जति कुरामा यसै ऐन बमोजिम र अरुमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

३८. **नेपाल सरकारसँग सम्पर्कः** परिषद्ले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ।

३९. **<u>नियम बनाउने अधिकार:</u>** यो ऐनको कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले परिषद्को परामर्श लिई आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

४०. **<u>विनियम बनाउने अधिकार:</u>** (१) परिषद्ले कर्मचारीको भर्ना, सेवाका शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विषय र परिषद्को कार्य सञ्चालन सम्बन्धी विषयमा आवश्यक विनियम बनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बनाएको विनियम मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएपछि लागू हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम मन्त्रालयले स्वीकृति दिनु अघि आर्थिक दायित्व पर्ने विषयमा अर्थ मन्त्रालयको सहमति लिनु पर्नेछ ।

४१. **<u>निर्देशिका तथा कार्यविधि बनाउने:</u>** यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधिनमा रही परिषद्ले मन्त्रालयको स्वीकृति लिई आवश्यक निर्देशिका तथा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

४२. **<u>अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर:</u>** मन्त्रालयले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची

(दफा १२ सँग सम्बन्धित)

पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायीको न्यूनतम योग्यता

(क) एस.इ.ई वा सो सरह उत्तीर्ण गरी एक वर्षे स्टक सुपरभाइजर तालिम प्राप्त गरेको,

(ख) पशु स्वास्थ्य तथा पशुपालन विषयमा प्राविधिक एस.एल.सी. उत्तीर्ण गरेको,

(ग) एस.इ.ई वा सो सरह उत्तीर्ण गरी जे.टि.ए. कोर्ष (पशु विज्ञान) उत्तीर्ण गरेको,

(घ) एस.इ.ई वा सो सरह उत्तीर्ण गरी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद्बाट तह-२ को पशुविज्ञान विषयमा सीप परीक्षण उत्तीर्ण गरेको,

(ङ) पशुविज्ञान विषयमा प्रमाणपत्र तह वा पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित विषयमा बाह्र कक्षा उत्तीर्ण वा प्राविधिक प्रमाणपत्र तह, डिप्लोमा (३ वर्षको) कोर्ष उत्तीर्ण गरेको, वा

(च) पशुविज्ञान विषयमा स्नातक वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको वा सम्बन्धित विषयमा स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण वा विद्यावारिधी उतिर्ण गरेको ।